

УДК 378.1(498)

Л.В. КОРОЛЬОВА,
*аспірант кафедри педагогіки та психології
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ РУМУНІЇ

У статті досліджено сучасні проблеми розвитку університетської освіти в Румунії. Проаналізовано умови, які були значними чинниками виникнення проблемних питань румунського освітнього простору. Автор також розглядає взаємозв'язок політичних, економічних та соціальних умов, які впливають на освітнє середовище країни.

Ключові слова: система вищої освіти, вища педагогічна освіта, підготовка вчителів, педагогічні кадри.

Постановка проблеми. Євроінтеграція систем вищої педагогічної освіти країн колишнього Варшавського договору в XXI ст. визначає їх сучасний стан і тенденції розвитку. На сучасному етапі розвитку людського співтовариства відбуваються значні зміни в системах вищої освіти європейських країн та здійснюється оновлення всіх структур національних систем, модернізуються зміст і методи підготовки вчителів. В умовах подальшої Євроінтеграції України посилюються взаємозв'язки і взаємодія між національними системами підготовки вчителів різних країн. Феномен «Європейський вимір в освіті» (European Dimension in Education), який вперше з'являється у 90-х роках XX ст., тісно пов'язаний з планомірним впровадженням кожною країною власної стратегії відновлення педагогічної освіти. І тут не можна не враховувати досвід країн Європейського Союзу, який може бути корисним для України, зокрема сусідньої країни Румунії. Події, які відбуваються останнім часом в українському освітньому просторі, підтверджують зацікавленість державного уряду та вченої спільноти освітніми процесами в цій країні. Так, у червні 2017 р. в Києві відбулася I Міжнародна науково-практична конференція «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2017» за участю директора Інституту освіти та науки Румунії Кіпріана Фартушника, помічника посла Румунії в Україні та інших румунських вчених, яка була організована відділом порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України. На конференції обговорювалися проблемні питання, методологічні орієнтири порівняльно-педагогічних студій, інновації стратегій розвитку освіти в Україні, Європі у контексті мультикультуралізму, глобалізації та європейської інтеграції [1].

Наступною знаменною подією у цьому напрямі стала зустріч міністра освіти і науки України Лілії Гриневич з міністром національної освіти Румунії Лівіу Марьян Поп, яка відбулася 27 вересня 2017 р., в МОН. На зустрічі обговорювалися питання двосторонньої співпраці між Румунією та Україною у сфері освіти в контексті нового Закону «Про освіту» [3].

Актуальність дослідження вищезазначених процесів зумовлена перспективою інтеграції України із загальноєвропейським освітнім простором. Теорія і практика зарубіжної вищої педагогічної освіти стала предметом наукового пошуку провідних українських науковців (Г. Алексевич, Г. Андрущак, Н. Абашкіної, В. Вдовенко, О. Глузмана, Н. Заїченко, Л. Зязюн, О. Олексюк, Г. Єгорова, К. Корсак, Т. Кристопчук, Л. Латун, Б. Мельниченко, Є. Москаленко, О. Овчарук, В. Поліщук, Л. Пуховської, О. Рибак, С. Сапожникова, І. Тараненко, І. Фольварочно-го та ін.). Філософські та історичні проблеми теорії освітнього процесу в Україні і за кордоном висвітлено у працях Б. Вульфсона, С. Головка, С. Гончаренка, І. Зязюна, В. Кремнія, Т. Кошма-

нової, Т. Кристопчук, В. Лугового, Н. Лізунова, В. Майбороди, З. Малькова, І. Марцінковського, М. Нікандрова, Н. Ничкало, Ф. Паначіна, Л. Пуховської, З. Равкіна, Ш. Чанбарісова, В. Шадрікова, Т. Яркіної та ін. Але сучасні проблеми вищої освіти Румунії залишаються поза увагою провідних українських учених, що і обумовило наш науковий інтерес.

Мета статті – висвітлити та проаналізувати основні проблеми системи вищої педагогічної освіти Румунії.

Виклад основного матеріалу дослідження. До революційних подій 1989 р. в Румунії налічувалося тільки 44 вищих навчальних заклади. Усі університети та інститути були державними, в них навчалось 163 000 студентів, з цього числа студентів PhD складало менше 0,3%, а число викладачів ВНЗ – 11 700. [5]

Пол Сербан Агакі (президент Академічної ради Університету Бабес-Буляй у Клужі) зазначав, що після 1989 р. простір румунської вищої освіти радикально змінився: було створено 70 абсолютно нових університетів, і число студентів зросло майже на 500% до 2009 р. Румунії дуже не вистачало та й сьогодні бракує кваліфікованих робочих кадрів, для того щоб відповідати запитам сучасної економіки – від 5% робочої сили з вищою освітою у 1990 р. до 14% у 2014 р., порівняно з 26% в Європейському Союзі і 40% в США у 2014 р. [5].

Перша проблема системи вищої освіти країни стосується якості вищої освіти. Сьогодні всі університети країни на власних веб-сайтах визначають свої *місії* як: наукові дослідження на міжнародному рівні, освіта вищої якості та послуги для суспільства. Стратегічний підхід – досить перспективна концепція, яка впроваджується Міністерством національної освіти Румунії з 1998 р. В рамках цієї концепції та з огляду нелегкого політичного та соціального становища у країні, яке склалося та той час, нові державні і приватні вищі навчальні заклади вирішили не розробляти нової стратегічної освітньої програми, а скопіювали її у провідних світових університетів.

Друга проблема сьогодення вищої освіти Румунії – це конкуренція серед румунських університетів, що виникла і мала розвиток за певних обставин, таких як низький рівень фінансування, глобальна конкуренція і демографічний спад. Нещодавно, відповідно до нового закону про національну освіту було складено класифікацію румунських вишів за трьома видами, залежно від інтенсивності проведених наукових досліджень (табл. 1).

Таблиця 1

Види румунських вишів

Види вишів	Дослідницькі університети	Університети освіти і наукових досліджень	Університети освіти
Кількість вишів	12	29	61

Така класифікація була створена з явним наміром перерозподілити бюджетні асигнування ВНЗ, а також підтримати, як мінімум, два університети в їх становленні як університетів світового класу, що входять до рейтингу 500 найкращих вишів світу. На сьогодні в Румунії є 2 університети, які у 2017 р. вже увійшли до рейтингу університетів світу Times [4] – це Університет Бухаресту та Університет Олександру Іоана Куза у місті Ясси, та 2 університети, які можуть претендувати на входження до категорії університетів світового класу – Університет Бабес-Бойаї міста Клуж і Політехнічний університет Бухареста, а також 30–35 інших вишів як державних, так і приватних, включаючи вищі навчальні заклади мистецтва, які відповідають досить високим стандартам якості [6, с. 87, 186].

Третьою проблемою, з якою зіткнулася румунська вища освіта, є слабка кваліфікація працівників університетів через відсутність фінансової мотивації (в 60% університетів, заснованих після 1989 р., зіткнулися з відсутністю належного законодавства у сфері забезпечення якості, а також належної політики у сфері людських ресурсів) [5].

Не менш вагомими проблемами були орієнтація на викладання, схильність більше до створення, ніж вирішення проблем, а також корупція, непотизм, брак транспарентності в управлінні вишами, бюрократизм, постійне урізання фінансування, не було налагоджених способів комунікації всередині академічної спільноти, а також існування слабкої системи виборності на провідні посади у виші. На сьогодні значна кількість університетів Румунії змогли вирішити подібні проблеми, але в деяких вишах такі явища можна ще зустріти.

Значна частка проблем в освітній галузі пов'язана з внутрішньою та зовнішньою політикою. Наприклад, через економічну кризу асигнування на наукові дослідження різко скоротилися до 0,18% від ВВП в 2009 р. Економічна криза в державних вишах принесла 25-відсоткове зниження зарплати штату співробітників, заборону на працевлаштування викладацького складу на термін більше трьох років і скорочення інвестицій.

Висновки. У 1990 р. Румунія радикально змінила свою політичну систему, що привело до трансформації освітнього простору. Міністерство національної освіти взяло курс на ринкову економіку, і вища освіта стала видом бізнесу, як інформаційні технології та інші послуги. Приватна ініціатива брала гору, і нові університети відкривалися на фоні слабого законодавства в питаннях якості. Найбільшим прогресом стало зростання кількості студентів майже в 5 разів.

Незважаючи на вищезазначені проблеми, система румунської вищої освіти функціонує на достатньому рівні: 81% випускників працевлаштовані, для порівняння, в Європейському Союзі – 82%; від трьох до чотирьох університетів входять до міжнародних рейтингів у категоріях 500–1000. Інфраструктура (будівлі, навчальне та дослідницьке обладнання) конкурентоспроможна в наданні освітніх послуг, а міжнародний науковий внесок зріс у три рази за останні роки.

Список використаних джерел

1. Збірник тез доповідей I Міжнародної наук.-практ. конференції (Київ, 15–16 червня 2017 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України; за заг. ред. О.І. Локшиної. – К.: Педагогічна думка, 2017. – 222 с.
2. Закон Національної освіти № 1/2011 [Електронний ресурс]. – 2011. – Режим доступу <http://lege5.ro/Gratuit/geztsobvgi/legea-educatiei-nationale-nr-1-2011>
3. Новини Міністерства освіти і науки України [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2017/09/26/liliya-grinevich-zustrinetsya-z-ministrom-nacjonalnoyi-osviti-rumuniyi/>
4. Рейтинг університетів мира Times 2017 [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу: http://www.itecgroup.ru/info/ratings/times_2017/
5. Пол Сербан Агаки Проблемы высшего образования Румынии [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ihe.nkaoko.kz/archive/284/2486/>
6. Сапожников С.В. Вища педагогічна освіта в країнах Чорноморського регіону: історія і сучасність: монографія / С.В. Сапожников. – Дніпропетровськ: Інновація 2013. – 480 с.
7. Enciclopedia Romaniei, D. Gusti, Volumele I-IV, BUCURESTI, 1938 1943 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.anticariat-unu.ro/enciclopedia-romaniei-d-gusti-volumele-i-iv-bucuresti-1938-1943-p9775>
8. Romanian Institute of Statistics Yearbook. – Chapter 8 [Electronic resource]. – 2008. – Access mode: <http://www.insse.ro/cms/files/pdf/ro/cap8.pdf>

References

1. O.I. Lokshyna (Ed.). (2017). *Zbirnyk tez dopovidei I Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii* [Collection of abstracts of the 1st International Scientific and Practical Conference]. Kyiv, Pedagogichna dumka Publ., 222 p. (In Ukrainian).
2. *Zakon Natsionalnoi osvity* (2011). [National Education Law], no. 1/2011. Access mode: <http://lege5.ro/Gratuit/geztsobvgi/legea-educatiei-nationale-nr-1-2011> (In Ukrainian).
3. *Novyny Ministerstva osvity i nauky Ukrainy* (2017). [News of the Ministry of Education and Science of Ukraine]. Access mode: <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2017/09/26/liliya-grinevich-zustrinetsya-z-ministrom-nacjonalnoyi-osviti-rumuniyi/> (In Ukrainian).
4. *Reitynh universitetov mira Times 2017* (2017). [Rating of universities of the World]. Access mode: http://www.itecgroup.ru/info/ratings/times_2017/ (In Russian).
5. Ahaki, P.S. *Problemy vyssheho obrazovania v Rumynii* [Problems of higher education in Romania]. Access mode: <http://ihe.nkaoko.kz/archive/284/2486/> (In Russian).
6. Sapozhnikov, S.V. (2013). *Vyshcha pedahohichna osvita v krainah Chornomorskoho rehionu: istoriia i suchasnist* [Higher teacher education in the Black Sea region: past and present]. Dnipropetrovsk, Innovatsiia Publ., 480 p. (In Ukrainian).

7. Romaniei, D. Gusti (1938-1943). Enciclopedia, BUCURESTI, vol. 1-4. Access mode: <http://www.anticariat-unu.ro/enciclopedia-romaniei-d-gusti-volumele-i-iv-bucuresti-1938-1943-p9775>

8. Romanian Institute of Statistics Yearbook - Chapter 8 (2008). Access mode: <http://www.insse.ro/cms/files/pdf/ro/cap8.pdf>

В статье исследованы современные проблемы развития университетского образования в Румынии. Проанализированы условия, которые являлись значительными факторами возникновения проблемных вопросов румынского образовательного пространства. Автор также рассматривает взаимосвязь политических, экономических и социальных условий, влияющих на образовательную среду страны.

Ключевые слова: система высшего образования, высшее педагогическое образование, подготовка учителей, педагогические кадры.

The article makes a presentation of modern problems in the development of university education in Romania. The conditions relevant to the emergence of problematic issues in the Romanian educational space were analyzed. The author also examines the interconnection between political, economic and social conditions that affect the educational environment of the country.

Key words: the system of higher education, higher pedagogical education, teacher training, teaching staff.

Одержано 7.11.2017.